

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министерство на енергетиката

Отчет за дейността
на Министерството
на енергетиката
06/06 – 11/10/2023 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ИНТЕГРИРАН ПЛАН В ОБЛАСТТА НА ЕНЕРГЕТИКАТА И КЛИМАТА (ИНПЕК).....	3
II. ТЕРИТОРИАЛНИ ПЛАНОВЕ ЗА СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД	7
III. НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УСТОЙЧИВОСТ (НПВУ).....	10
Закон за изменение и допълнение на Закона за енергетиката.....	10
Закон за изменение и допълнение на Закона за енергията от възобновяеми източници	13
Инвестиции в сектор „Енергетика“ в рамките на НПВУ.....	15
IV. Програма „Възобновяема енергия, енергийна ефективност, енергийна сигурност“	18
V. УПРАВЛЕНИЕ НА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА	19
VI. ДРУГИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЗАДАЧИ	20
VII. ЯДРЕНА ЕНЕРГЕТИКА.....	22
Изпълнение на решение на НС, прието на 06.07.2023 г. и обнародвано в бр. 59 на ДВ от 11.07.2023 г. относно проект АЕЦ „Белене“	22
Площадка Белене.....	23
Национална стратегия за управление на отработеното ядрено гориво и радиоактивните отпадъци	23
Диверсификация на доставките на ядрено гориво.....	25
Нови ядрени мощности на територията на АЕЦ „Козлодуй“ (блокове 7 и 8).....	26
VIII. Хидроенергетика.....	27
IX. Инвестиции в електропреносната мрежа	28
X. Конвенционална енергетика.....	29
Подготовка за зимния сезон 2023/24.....	29
„Топлофикация Габрово“ ЕАД.....	29
XI. Природен газ	30
XII. Европейски и международни отношения – защитени позиции и напредък	33
XIII. Административен капацитет.....	36

ВЪВЕДЕНИЕ

С дейността си Министерството на енергетиката обезпечава енергийната сигурност на страната, за да има сигурна и устойчива енергия на достъпни цени за всички потребители в България. В тези си усилия МЕ взаимодейства активно с другите държавни институции и заинтересовани страни, включително социалните партньори, така че всички да се чувстват ангажирани с енергийния преход, да се възползват от новите технологии, да участват активно на пазара, а уязвимите потребители да са надеждно защитени.

I. ИНТЕГРИРАН ПЛАН В ОБЛАСТТА НА ЕНЕРГЕТИКАТА И КЛИМАТА

Едно от основните предизвикателства в нашата работа е свързано с прехода към нисковъглеродна енергетика, която се развива устойчиво, с грижа към околната среда и работните места на заетите в сектора. Интегрираният план в областта на енергетиката и климата (ИНПЕК), който действа от 2020 г., очертава целите и мерките за изпълнение на националната политика в областта на енергетиката и климата, в контекста на амбицията на ЕС за постигане на климатична неутралност до 2050 г. Определените национални цели са: декарбонизация, енергийна ефективност, енергийна сигурност, вътрешен енергиен пазар и научни изследвания, иновации и конкурентоспособност.

- Срокът за представяне на актуализацията на ИНПЕК към ЕК беше 30.06.2023 г. Предвид датата на встъпване на редовното правителство – 06.06.2023 г., бе проведена среща на 19.06.2023 г. с еврокомисаря по енергетика г-жа Кадри Симсон, с която бе договорен разумен срок за предаване на актуализирания план - до завършване на детайлно моделиране на потребление, разполагаеми мощности, налични и потенциални технологични решения, мрежова свързаност, мощностни и енергийни баланси, тестове за диспечеруемост, сигурност и устойчивост на енергийната система. В процеса на моделиране, междинните резултати се обсъждаха с всички заинтересовани страни. Ангажирахме се първите разчети и предложения за актуализацията да бъдат споделени с ЕК до края на месец ноември т.г. До оформянето на пълната визия на актуализиран ИНПЕК съдържанието му също ще бъде дискутирано с всички

заинтересовани страни, в това число и със социалните партньори. Окончателното предложение за актуализирания ИНПЕК ще бъде представено през 2024-а година, след постигане на публична подкрепа и обществено съгласие.

- Целите на актуализирания ИНПЕК и проектирания енергиен преход следва да отговарят на нуждата от ускоряване на прехода към климатична неутралност и устойчивост на енергийната система в съответствие със Закона за климата, пакета „Подготвени за цел 55“ и REPowerEU.
- Разработените сценарии за енергиен преход отчитат заложените мерки в Националния план за възстановяване и устойчивост на България (НПВУ), одобрен през м. май 2022 г., съгласно който производството на електрическа енергия от въглища ще намалява до 2038 г. Работата по прогнозирането, включително в рамките на Комисията за енергиен преход, беше ускорена съществено с усилията на сегашното правителство, с оглед изпълнение на реформите по НПВУ и актуализацията на ИНПЕК.
- С Решение № 618/13.09.2023 г. МС прие Доклад със сценарии и препоръки за декарбонизация на енергийния сектор, обсъдени от Консултативния съвет за Европейската зелена сделка, в изпълнение на реформа С4.R9 от НПВУ. Със същото решение правителството предложи на Народното събрание да приеме Пътна карта за климатична неутралност, базирана на сценария с възможност за работа на въглищните централи до 2038 г.
- Сценариите служат като отправна точка за по-детайлното и интегрирано междусекторно моделиране при актуализацията на ИНПЕК и впоследствие - на енергийната стратегия на България.
- В допълнение - следва да се вземат предвид следните консенсусни препоръки, формирани в рамките на Комисията за енергиен преход към Консултативния съвет по Европейската Зелена сделка:
 - утвърждаване на стратегическа цел за постигане на климатична неутралност до 2050 г. чрез структуриран енергиен преход и фокусирани инвестиции в нови капацитети за производство, пренос и съхранение на възобновяема енергия, енергийна ефективност и нискоемисионни технологии във всички сектори на икономиката;
 - подготовка за развитие на конкретни стратегии за декарбонизация в секторите индустрия, транспорт, строителство, селско стопанство. Те следва да обхващат планове с посочване на финансови, технически, човешки и организационни ресурси за реализацията им, отговорните

- институции за изпълнението им, както и показатели за проследяване на напредъка;
- възприемане на принципа за неделимост на минно-енергийния комплекс „Марица-изток“, включително запазване на териториалната му цялост, собствеността му върху техническата инфраструктура (особено електроенергийната, водната, пътната и железопътната) и цялостната му интегрираност с околните територии.
 - Във всички анализи и сценарии, които бяха разгледани в последните четири месеца, водещ фактор бе гарантирането на енергийната сигурност на България. Постигането на целите за декарбонизация на енергийния сектор чрез продължаващо развитие на възобновяеми източници, съчетани с нови гъвкави нисковъглеродни мощности, включително съвременни нови ядрени мощности (два блока AP1000 на площадката на АЕЦ Козлодуй), както и нови ПАВЕЦ, предвижда плавен, справедлив и структуриран преход, при който се разчита на разнообразния енергиен микс, включително на централите, изгарящи лигнитни въглища, с хоризонт до 2038 г.

Планирано е инсталираните мощности да растат, както следва:

2025:	14,7 GW;
2030:	18 GW;
2035:	23,7 GW;
2040:	30,3 GW;
2050:	32,6 GW.

Планирано потребление:

2025	35 TWh;
2030	37 TWh;
2035	38 TWh;
2040	39 TWh;
2045	46 TWh;
2050	46 TWh.

Планираното увеличение на инсталираните мощности се дължи основно на прогнозиран ръст на производство на енергия от възобновяеми източници - както фотоволтаични централи, така и ветроенергийни мощности на сушата и в морето, достигащи общо 19 GW капацитет до 2050 г. С цел балансиране на системата, нарастването на производството на енергия от възобновяеми източници е съпроводено с увеличение на ядрените мощности (в експлоатация след 2035 г.) и изграждане на съоръжения за съхранение на енергия. Това ще позволи на

България да поддържа положителен нетен експортен баланс през целия хоризонт на моделиране и да подкрепя общите усилия на Югоизточна Европа към декарбонизация.

- Благодарение на мащабните инвестиции в нови нискоемисионни мощности, системи за съхранение и развитие на мрежата, електроенергийният сектор става по-устойчив на неблагоприятните ефекти от растящите цени на квотите за въглеродни емисии.
- Същевременно през целия прогнозен хоризонт до 2050 г. приведените разходи за електроенергия в енергийния сектор остават стабилни на ниво около 80 €/MWh, благодарение на навлизане на нови ВЕИ и нови ядрени мощности, съчетано с намаляване на разходите за основни суровини и въглеродни емисии.
- Предвижда се изпълнението на програми за дигитализация на мрежите ниско, средно и високо напрежение, както и реализирането на проекти за увеличение на трансграничната свързаност на електроенергийната ни система.

II. ТЕРИТОРИАЛНИ ПЛАНОВЕ ЗА СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД

Проектите на Териториални планове за справедлив преход (ТПСП) имат за цел да адресират ефектите от прехода. Техният основен смисъл е да обосноват нуждата от създаване на нови работни места в засегнатите въглищни региони.

- Проектите на Териториалните планове за справедлив преход за въглищните региони (ТПСП) трябваше да бъдат предадени на ЕК в края на 2022 г. По различни причини обаче това не се е случило. От юни т.г., с встъпването в длъжност на настоящето правителство, силно се активизира работата по ТПСП, включително активната комуникация със засегнатите общности в регионите, както и работа с европейските партньори за намиране на адекватни решения за наваксване на огромното забавяне.
- Предишните версии (преди юни т.г.), предвиждаха необосновано рязко намаляване на заетите в централите и мините още през 2026 г. Липсваше достоверна обосновка на енергийния преход. Това наложи в ускорен порядък да бъдат довършени сценариите в рамките на Комисията за енергиен преход, което позволи да бъде изготвена Пътна карта за климатична неутралност на базата на един от разглежданите сценарии.
- В актуализираните ТПСП, които настоящият екип разработи, беше приложен индивидуализиран подход с отчитане на спецификите на всеки от засегнатите региони. Например, в Стара Загора беше приложен подход със запазване на интегритета на комплекса „Марица изток“ и развитие на нови индустрии, които могат да предложат качествена заетост на хиляди подготвени кадри. В Перник бе изключително важно съхраняването на топлофикационната услуга с внедряването на нискоемисионни технологии. За Кюстендил се предвижда създаването на индустриална зона, което би довело до създаване на нови работни места, подпомагане за нови нискоемисионни енергийни мощности, включително за съхранение на енергия.
- В актуализираните планове увеличихме средствата за конверсия на въглищните региони и подготовката на терени за нови индустриални дейности от 116 млн. на 201 млн. евро.

- МЕ стартира изготвянето на План за управление и развитие на Комплекс Марица –Изток (Мастър-план), който се фокусира върху концепцията за ефективна трансформация на основни активи при прехода от въглеродоинтензивна към нисковъглеродна дейност. Планът следва да обхване както подготвителни дейности като анализ на терени и биоразнообразие, степен и вид на необходимо привеждане на терените за нови икономически дейности след рекултивация, инженерни проучвания и анализ на цялата инфраструктура, така и отразяване в кадастри, извършване на необходимите екологични процедури, повишаване на квалификацията на работната ръка и изработване на финансов икономически модел. Този Мастър-план има за цел, чрез изготвяне на концепция за стратегическо индустриално развитие на региона, да осигури всеобхватна трансформация и развитие на целия енергиен комплекс Марица –Изток. Следва да бъдат планирани реализуеми инвестиции за заместващи мощности и за нови работни места в региона чрез реализация и експлоатация на декарбонизационни проекти и индустриален парк върху площи, незаети от добивна дейност.
- България ще мобилизира ресурс – държавен и частен, но трябва да използва и солидарния ресурс от Фонда за справедлив преход. За да направим качествено планиране, има междинни стъпки – картографиране на уменията, което все още не е завършено, както и разработване на процес, при който да получим заявен инвеститорски интерес от големи предприятия. Регламентът за Фонда за справедлив преход изисква при планиране участието на големи предприятия, да се докаже необходимостта от това. Поради тази причина Министерството на енергетиката разработи и обяви прозрачна и отворена към всички големи предприятия процедура, които имат намерение за инвестиции в региона, така че да може да представи индикативен списък на потенциални инвеститори. Тази информация служи единствено, за да се обоснове нуждата от участие на големи компании в създаването на нови работни места. Заявяването на инвестиционни намерения продължава до 06.11.2023 г. Срокът е обвързан с процеса на преговори с ЕК по ТПСР.
- В рамките на процеса на обществено обсъждане на актуализираните ТПСР бяха проведени седем срещи в регионите с местната общност и социалните партньори. Отделно бяха проведени срещи с работодателските организации и други заинтересовани страни. По време на общественото обсъждане бяха получени 120 становища от синдикалните организации на местно и национално равнище, от общини в трите засегнати области, от всички ТЕЦ и мини в засегнатите области, от неправителствени организации, от граждани, от фирми в свързани индустрии, от политически

партии, от омбудсмана и други. Голяма част от тях бяха отразени при актуализирането на Плановете преди предаването им през м. септември т.г. на ЕК за стартиране на официалния преговорен процес.

III. НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УСТОЙЧИВОСТ

Националният план за възстановяване и устойчивост (НПВУ) концентрира 58.9% от всички финансови ресурси за зелен преход и мерки за трансформация в подкрепа на целите в областта на климата до 2026 г. Паралелно е предвиден ресурс за подпомагане на дигитализацията и развитието на електропреносната мрежа, в подкрепа на интегрирането на новите възобновяеми източници и системи за съхранение. Планът предвижда инвестиции в размер на 1.4 млрд. евро в областта на ВЕИ, съхранението на електрическа енергия и капацитета на междусистемните връзки, както и над 1 млрд. евро за енергийно ефективно обновяване на сградния фонд.

За да се реализира този амбициозен инвестиционен пакет, в НПВУ са включени и редица реформи, включително законодателни инициативи в енергийния сектор. Следва се отбележи, че приетите законопроекти са резултат на добро сътрудничество и полезно взаимодействие между народните представители, Министерството на енергетиката и заинтересованите страни.

[Закон за изменение и допълнение на Закона за енергетиката](#)

С подготвения от Министерството на енергетиката Закон за изменение и допълнение на Закона за енергетиката (ЗИД на ЗЕ), приет с Решение на Министерския съвет № 616 от 12 септември 2023 г. и внесен в Народното събрание, се постига пълно транспониране на разпоредбите на Директива 2019/944. Те следваше да бъдат въведени в националното законодателство до 31 декември 2020 г., но това не се е случило. Заради това, на 19 април 2023 г. ЕК изпрати мотивирано становище по чл. 258 от Договора за функциониране на Европейския съюз за възможно започване на наказателна процедура от ЕК срещу страната ни. Със ЗИД на ЗЕ се изпълняват и две от залегналите реформи в НПВУ - реформа С4.Р8 „Либерализация на пазара на електрическа енергия“ и реформа С4.Р3 „Дефиниция на „енергийна бедност“ за целите на либерализацията на пазара на електрическа енергия“.

По-конкретно, ЗИД на ЗЕ предвижда:

- Пълна либерализация на пазара на едро на електрическа енергия от 01.07.2024 г., като се прекратява ролята на „Национална електрическа компания“ ЕАД (НЕК) като обществен доставчик и се премахват квотите на производители за регулирания пазар, а крайните снабдители закупуват електрическата енергия за снабдяване на битовите клиенти от борсовия пазар.

- Държавата е осигурила механизмите да продължи да подкрепя битовите потребители. В преходния период 01.07.2024 г. – 31.12.2025 г. е предвидено при дерегулиран пазар на едро на електрическата енергия да се запазят регулираните цени на дребно за битовите клиенти и те да бъдат компенсирани от Фонд „Сигурност на електроенергийната система“ чрез крайните снабдители за част от разходите си до нива, съпоставими с тези от предходни ценови периоди.
- Въведени са нови пазарни участници на електрическа енергия - граждански енергийни общности, активни клиенти и агрегатори. Също така се допълват мерки за възможност за сключване на договори с фиксиран срок и на фиксирана цена и на договори с динамична цена на електрическата енергия - за клиенти с инсталиран интелигентен измервателен уред.
- Предложена е национална дефиниция за определяне на домакинства в положение на енергийна бедност и на уязвим клиент за снабдяване с електрическа енергия. Посочените определения ще подпомогнат разработването на Националния социален и климатичен план, съгласно Регламент (ЕС) 2023/955 на Европейския парламент. Предложените дефиниция и критерии за "енергийна бедност" за домакинствата ще послужат и за целите на либерализацията на пазара на електрическа енергия, както и за приоритетно третиране на попадащите в обхвата на дефиницията домакинства при финансиране на проекти за енергийна ефективност в преходния период.

В хода на обществените обсъждания на ЗИД на ЗЕ в периода 27.07.2023 г. – 26.08.2023 г., бяха проведени редица срещи със заинтересованите страни, в т. ч. сдружения, асоциации, организации, компетентни институции:

- Преди приемане на ЗИД на ЗЕ на заседание на Министерския съвет, след неговото приемане на първо четене в пленарна зала и по време на работата на работната група към Комисията по енергетика към Народното събрание, бяха насрочени и проведени три срещи с ръководството на Комисията за енергийно и водно регулиране с цел обсъждане и доразвиване на механизмите за подкрепа на битовите крайни клиенти във връзка с разходите им за електроенергия, в това число компенсаторните модели за подкрепата им в преходния период до 31.12.2025 г. и след това, така че тези разходи да се запазят съпоставими с разходите им от предходни регулаторни периоди. В хода на обществените обсъждания бяха проведени четири технически срещи с представители на службите на ЕК с цел

обсъждане на предложените от МЕ текстове на ЗИД на ЗЕ, информиране за основните коментари и предложения, както в хода на обществените обсъждания, така и в хода на парламентарните дебати, предвид задължението на страната ни заложените реформи в НПВУ да бъдат изпълнени.

- Министерството на енергетиката активно подкрепи НС в процеса по обсъждане и приемане на законопроекта. На 13.09.2023 г. същият е разгледан от Комисията по енергетика към НС и е приет на първо четене. На 15.09.2023 г. е проведена среща с народни представители с оглед предложените реформи и проекти на текстове. На 18.09.2023 г. ЗИД на ЗЕ е приет на първо четене от НС. Представители на МЕ се включиха в подкрепа работата на Комисията по енергетика, свързана с прецизиране на част от текстовете на законодателните предложения.
- На 5.10.2023 г. ЗИД на ЗЕ е приет от Народното събрание.

С приетите промени в ЗЕ, постигнахме следното:

- България изпълни ангажимента си за транспониране на разпоредбите на Директива 2019/944, съобразено с Решение на 48-ото НС от 08.11.2022 г., обн. ДВ, брой 90, от 11.11.2022 г., като със законопроекта се предвижда пълна либерализация на пазара на едро на електроенергия от 01.07.2024 г. при запазване на битовите потребители на регулиран пазар до 2026 г.;
- изпълнени са ключовите реформи от НПВУ, свързани с либерализация на пазара на електрическа енергия;
- въведени са критерии и дефиниция за „енергийна бедност“, както за целите на либерализацията на пазара, така и за приоритетно третиране на тези домакинства при финансиране на проекти за енергийна ефективност;
- регламентирани са изискванията относно дейността на активни клиенти и граждански енергийни общности, както и функции на пазарни участници, свързани с оптимизация на потреблението за постигане на енергийна ефективност;
- въведена е възможност за гъвкаво участие на потребителите на енергийни услуги на пазара на електрическа енергия чрез ползването на интелигентни измервателни уреди, позволяващи сключването на договори с динамична цена на доставка.

Следващ приоритет на Министерството на енергетиката в тази посока е подкрепа на КЕВР по разработване на подзаконовата нормативна база за прилагането на компенсаторните механизми за подкрепа на битовите клиенти, по отношение на търговията с електрическа енергия, лицензирането и др. Ще продължи и работата по същество по Наредбата за удостоверяване на домакинства в положение на енергийна бедност и на уязвими клиенти за

снабдяване с електрическа енергия, както и определяне на националния орган, отговорен за съставянето и изпълнението на Националния социален и климатичен план. Същият следва да администрира информационната система за удостоверяване на групите битови клиенти, нуждаещи се от подкрепа за покриване на енергийните си разходи.

Предвид необходимостта от повишено внимание към нивата на пазарните цени на електрическата енергия и оценка на ефекта от прилаганите до момента компенсаторни схеми, бе извършен и подробен анализ, резултатът от който е публично достъпен на официалната интернет страница на Министерството на енергетиката: <https://www.me.government.bg/news/rezultati-ot-prouchvane-na-efektite-ot-programata-za-kompensacii-za-visokite-ceni-na-elektroenergiyata-3250.html?p=eyJ0eXBIIjoidGhIbWVuZXdzIn0>

[Закон за изменение и допълнение на Закона за енергията от възобновяеми източници](#)

Министерството на енергетиката разработи проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗИД на ЗЕВИ). С промените се транспонира Директива (ЕС) 2018/2001 за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници, осигурява се изпълнение на реформа С4.Р4 „Механизъм за финансиране на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми източници (ВИ) заедно със сметките за енергия“ и реформа С4.Р6 „Стимулиране на производството на електроенергия от ВЕИ“ по НПВУ и се въвеждат изисквания в изпълнение на препоръки на ЕК в областта на държавните помощи по одобрена схема SA.44840 (2016/NN) „Подпомагане на производството на енергия от възобновяеми източници в България в областта на производството на електрическа енергия от ВИ“ и нотифицирана схема SA.51542 (2018/NN) „Промени в схемата за подпомагане на производството от ВЕИ в България“.

Проектът на ЗИД на ЗЕВИ е приет с Решение на МС № 167 от 8.03.2023 г. и внесен за разглеждане от Народното събрание. На 29.09.2023 г. е приет на второ четене от Народното събрание.

В процеса на разглеждане между първо и второ четене на законопроекта Министерството на енергетиката активно се включи в проведените конструктивни дискусии в работната група към Комисията по енергетика към НС.

- МЕ разгледа постъпили 19 становища от държавни институции, асоциации и неправителствени организации, като предостави пред Комисията по енергетика към НС становище по предложенията за промени, включително по предложения от народни представители.

- Отделно, само в рамките на м. юни т.г., са проведени работни срещи с операторите на електрически мрежи и Фонд „Сигурност на електроенергийната система“(ФСЕС) за обсъждане на текстове, свързани със съкращаване на сроковете и процедурите по присъединяване на обектите за производство на електрическа енергия от ВИ, облекчаване на процедурите за развитието на електрическите мрежи и предоставяне на информация за развитието на мрежи. Работни срещи бяха проведени и с бизнес организации в областта на производството и търговията на електрическа енергия от ВИ (Българската ветроенергийна асоциация, Асоциацията за производство, съхранение и търговия с електроенергия; Българската фотоволтаична асоциация). По време на срещите бяха обсъдени сроковете и процедурите по присъединяване на енергийните обекти, възможностите за реализиране на произведената електрическа енергия от ВИ, облекчаване на административните процедури по ЗУТ, ЗООС и др.; С неправителствени организации („Грийнпийс“, WWF, Сдружение „Балканка“ и др.) обсъдихме допълнително облекчаване на процедурите по присъединяване на малки инсталации за производство на електрическа енергия от ВИ, включване на НПО в процесите по изготвяне и одобряване на Плановете за определяне на приоритетни зони и др.
- В периода юни – септември 2023 г. Министерството на енергетиката активно участва в поредица от срещи (около десет), организирани от Комисията по енергетика (КЕ) към Народното събрание (НС). В тях участваха представители на Комисията за енергийно и водно регулиране, „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД, ФСЕС, Министерството на земеделието и храните и сътрудници към КЕ в НС. На тях бяха обсъдени в детайли всички промени, предложени с проекта на ЗИД на ЗЕВИ, в т. ч. промени в Закона за опазване на околната среда, Закона за опазване на земеделските земи, Закона за енергетиката. В резултат бяха извършени редакции по законопроекта.
- Представители на МЕ участваха и в проведена в Народното събрание среща за обсъждане на внесени предложения за промени в ЗЕВИ, Закона за водите и Закона за подземните богатства от Българската асоциация геотермална енергия (БАГЕ). В нея взеха участие и представители на Министерството на околната среда и водите, Министерството на регионалното развитие и благоустройството, БАГЕ, сътрудници към КЕ. На срещата беше проведена задълбочена дискусия и бяха уточнени текстове, които да бъдат подкрепени с Доклада на КЕ за второ четене.

С приетите промени в ЗЕВИ постигаме:

- Създаване на условия за ускоряване развитието на енергията от възобновяеми източници;

- Ясно регламентиране на етапите и сроковете за присъединяване на енергийните обекти;
- Облекчаване на административни процедури (въвеждане на т.нар. „мълчаливо съгласие“);
- Въвеждане на съкратени срокове за присъединяване и облекчени процедури по Закона за опазване на околната среда и Закона за биологичното разнообразие при извършване на модернизация на обекти за производство на електрическа енергия от ВИ;
- Преодоляване на ключови предизвикателства пред използването на геотермалната енергия в България, с което се създават условия за ефективно оползотворяване на този местен възобновяем енергиен ресурс.
- Разработването на План за определяне на приоритетни зони за развитие на вятърни електрически централи, като в приоритетните зони е предвидено в кратки срокове, да се провеждат всички административни процедури по изграждане на енергийните обекти;
- Въвеждане на изисквания за гаранциите за произход на енергията от ВИ по прилагането на стандарт CEN-EN 16325 и регламентиране на възможността за издаване на гаранции за произход за биогаз и зелен водород;
- Създаване на условия за въвеждане на регулаторна рамка за енергия от офшорен вятър.

Инвестиции в сектор „Енергетика“ в рамките на НПВУ

- На 9.05.2023 г. Министерството на енергетиката обяви процедура за подбор на предложения BG-RRP-4.026 „Подкрепа за възобновяема енергия за домакинствата“ (инвестиция С4.12 по НПВУ на обща стойност 240 млн. лева) с бюджет 80 млн. лева. Към обявената процедура бе проявен голям интерес от страна на потенциални кандидати, като в периода юни – септември 2023 г. от МЕ са изготвени разяснения по 163 бр. запитвания от заинтересовани страни в Информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕС. Крайният срок за подаване на предложения по обявената процедура за подбор на предложения е 10.11.2023 г. На база на последващ анализ на резултатите по обявената първа процедура за подбор на предложения, ще бъде подготвена и обявена втора процедура в рамките на тази инвестиция. Подготвя се процедура за избор на оценители на проектните предложения, в подкрепа на административния капацитет на МЕ.
- Инвестиция С4.13 "Подкрепа за енергийно ефективни системи за улично осветление". Мярката се състои в реконструкция и модернизация на общинските системи за външно изкуствено осветление. Инвестицията има

за цел да постигне средно най-малко 30 % намаление на потреблението на първична енергия, когато се сравнява преди и след прилагането на мярката. Размерът на финансирането от НПВУ е 149,2 млн. лева, а на националното финансиране (разходи по ДДС) – 30,6 млн. лв. МЕ проведе процедура за директно предоставяне на средства на конкретни крайни получатели за изпълнение на Инвестицията (Покана 1) и през м. август 2023 г. са подписани договори със 64 общини на обща стойност от 54,6 млн. лева. Подготвена е документацията по Покана 2 по инвестицията, която премина през м. юли и м. август 2023 г. обществено обсъждане и съгласуване с ЕК и МФ. Общият размер на безвъзмездното финансиране е 115,4 млн. лева.

- На 6.10.2023 г. МЕ обяви за обществено обсъждане и първата от серия покани по инвестиция С4.І6 "Подкрепа на нови мощности за производство на електроенергия от възобновяеми източници и съхранение на електроенергия". Основната цел на инвестицията е да допринесе за увеличаване на дела на чиста енергия в енергийния микс на България чрез предоставяне на подкрепа за изграждането и интегрирането в електрическата мрежа на нови 1 425 MW мощности за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници, заедно с 350 MW съоръжения за съхранение на електрическа енергия. Общественото обсъждане на процедурата е до 06.11.2023 г., включително.
- Предстои обявяване за обществено обсъждане на процедура за подбор по инвестиция С4.І6 „Пилотни проекти за производството на зелен водород и биогаз“. Към настоящия момент инвестицията е в процес на реструктуриране, поради предложеното отпадане на дейностите, свързани с производството на биогаз. В процес на изготвяне е пакет документи по процедура за подбор на предложения за изпълнение на инвестиции от крайни получатели за производство на зелен водород. По процедурата ще се осигури предоставяне на инвестиционна подкрепа за разработване на пилотни проекти за производство на зелен водород. Очаква се процедурата да бъде публикувана за обществено обсъждане до края на 2023 г.
- Подготвя се за обществено обсъждане и първата процедура в изпълнение на инвестиция С4.І8: „Национална инфраструктура за съхранение на електрическа енергия“. Бюджетът на инвестицията е намален наполовина (на 750 млн. лв.) и в съответствие с Решението на НС от 12.01.2023 г. същата се трансформира в грантова схема за физически и юридически лица с интензитет на помощта 50% за закупуване, инсталиране и

въвеждане в експлоатация на съоръжения за съхранение на електрическа енергия.

Министерството на енергетиката подготви и пакет от предложения за инвестиции по частта REPowerEU на НПВУ. Съгласуваните с ЕК предложения към момента включват две инвестиции:

- Инвестиция 1: „Сгради с близко до нулевото потребление“. Инвестицията предвижда изпълнение на мерки по енергийна ефективност в обществени сгради с цел постигане на сертификат за сграда с близко до нулевото потребление. Осигурено е предоставяне на 100% финансиране на проектите при одобрение, но крайният получател се задължава за период от 5 години след приключване на проекта да извършва ежегодни вноски във Фонда за декарбонизация в размер на 5 % от действително получения размер на безвъзмездна помощ. Планираният бюджет на инвестицията е 61 млн. лева.
- Инвестиция 2: „Устойчиво адаптиране на националната електропреносна мрежа за пълноценно интегриране на потенциала за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници“. Целта е ускорено адаптиране на съществуващата електропреносна мрежа на Република България към масираното разгръщане на ВЕИ на територията на страната. Проектът включва изпълнението на инвестиции в реконструкция на електропровод „Хемус-Стара планина“ от 220 kV на 400 kV, реконструкции на 888 км електропроводи 110 kV и удвояване на 92 км електропроводи 110 kV с цел увеличаване на преносната способност на съществуващи въздушни електропроводни линии. Инвестицията е част от проекта GREENABLER на Електроенергийния системен оператор и е с индикативен бюджет от 440,9 млн. лева (396,8 млн. лева. безвъзмездни средства по НПВУ).
- Разработваме и допълнителни предложения за дигитализация на електропреносната и електроразпределителните мрежи (TSO-DSO сътрудничество).
- Подготвяме проект за „Обсерватория за енергийна бедност“, който да осигури координация между ресорните министерства и осигури изпълнение на въведената със ЗЕ реформа за единна информационна система.

IV. Програма „Възобновяема енергия, енергийна ефективност, енергийна сигурност“

- Министерството на енергетиката е Програмен оператор (ПО) по Програма „Възобновяема енергия, енергийна ефективност, енергийна сигурност“ (Програмата), финансирана от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2014-2021 г.
- По Програмата са сключени общо 63 договора за безвъзмездна финансова помощ по следните процедури:
 - ✓ Процедура за подбор на проектни предложения № 2: BGENERGY-1.002 „Използване на геотермална енергия за отопление или за отопление и охлаждане в сгради държавна или общинска собственост“, с общ бюджет от 1 723 009 евро;
 - ✓ Процедура за подбор на проектни предложения №3: BGENERGY-2.002 „Енергийна ефективност в сгради“, с общ бюджет от 12 368 675 евро;
 - ✓ Процедура за подбор на проектни предложения № 5: BGENERGY-2.001 „Рехабилитация и модернизация на общинска инфраструктура“, с общ бюджет от 9 994 009 евро;
 - ✓ Малка грантова схема BGENERGY-2.003 „Енергийна ефективност в индустрията“, с общ бюджет от 5 580 835 евро.
- Програмата се намира във фазата на активно изпълнение на проектите, като крайният срок за приключването им е 30 април 2024 г. Част от проектите са вече успешно изпълнени. По тези, които се намират в етап на изпълнение, МЕ осъществява мониторинг, верификация на разходите и последващ контрол на обществени поръчки.

V. УПРАВЛЕНИЕ НА ПОДЗЕМНИТЕ БОГАТСТВА

Усилията на настоящия екип на Министерството на енергетиката в областта на управлението на подземните богатства бяха съсредоточени основно върху необходимостта да бъде наваксано огромното закъснение при обработката и разглеждането на искания за предоставяне на разрешения за търсене и на концесии. Без съмнение, това е ключов фактор за инвестиционния климат в сектора и има основно значение за активността на бизнеса. За периода от 6 юни 2023 г. до 10 октомври 2023 г. са довършени процедурните действия по залежали от години искания за предоставяне на права за подземни богатства. Подписани са общо 29 договора и допълнителни споразумения за изменение на действащи договори. Довършени са също и процедурните действия по 19 проекта на разрешения за търсене и проучване и 7 проекта на решения за прекратяване на концесионни договори. За 4 концесионни процедури продължава процесът по прекратяването им.

В областта на нормативната уредба: Възобновена е работата по проекта на нова наредба за определяне размера на концесионното плащане за добив на подземни богатства по ЗПБ, която също е била спряна от предходното управление.

VI. ДРУГИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЗАДАЧИ

- За първи път МЕ стартира прозрачна процедура с ясни и открити професионални критерии по избор на представител на държавата в Надзорния съвет на „Лукойл Нефтохим Бургас“ АД. В указания срок бяха подадени седем кандидатури, всяка от които разработи писмена концепция, впоследствие шест от тях бяха поканени и на устно интервю. Комисията взе решение за избор на г-н Бойко Ницов. На 27.10.2023 г. предстои извънредно общо събрание на дружеството, на което ще бъде потвърдено участието на г-н Ницов като член на Надзорния съвет на „Лукойл Нефтохим Бургас“ АД.
- В изпълнение на решение на Народното събрание (НС) от 12.07.2023 г. за възлагане на министъра на енергетиката да проведе преговори с консорциума за придобиване на до 20% от правата за проучване и добив в блок „Блок 1-21 Хан Аспарух“, беше създадена работна група, чиито представители проведоха редица срещи с консорциума, бе подписано споразумение за конфиденциалност и се проведоха процедури за избор на външни консултанти, които да извършат технически, финансов, данъчен и правен анализ (дю дилиджънс) на консорциума. За целта следва да им бъде предоставен достъп до създадената виртуална „информационна стая“, в която се намират данни за проучванията и историческа информация, имаща отношение към проекта. Поради забавилия се достъп до информацията от страна на консорциума, МЕ поиска от НС удължаване на срока за завършване на преговорите.
- С решение на МС от 25.08.2023 г. бе открито производство за предоставяне на разрешение за търсене и проучване на нефт и природен газ – подземни богатства по чл.2, ал.1, т.3 от Закона за подземните богатства, в площта „Блок 1-26 Хан Тервел“, разположена в изключителната икономическа зона на Република България в Черно море. По процедурата предстои назначаване на междуведомствена конкурсна комисия, която да изготви проекта на конкурсни книжа;
- Нефтепровод Александрополис-Бургас: със заповед на министър-председателя беше създадена междуведомствена работна група, която да разработи концепция за развитието на този стратегически проект. Екипът на МЕ изработи доклад до междуведомствената работна група за възможностите за реализация на проекта. Следва да се изготви

предпроектно проучване, да се идентифицират възможните трасета за петролопровод и продуктопровод, да се регистрира проектна компания с цел възлагане на строителство и реализация на проекта.

VII. ЯДРЕНА ЕНЕРГЕТИКА

Според визията на правителството, и на Министерството на енергетиката в частност, ядрената енергетика осигурява необходимата базова, нискоемисионна енергия. Тя е подходящ фактор за гарантиране сигурността на електроенергийната система и осигуряване на енергия на конкурентни цени за потребителите. Затова Министерството на енергетиката работи активно в няколко направления за развитие на ядрените мощности в страната:

Изпълнение на решение на НС, прието на 06.07.2023 г. и обнародвано в бр. 59 на ДВ от 11.07.2023 г. относно проекта АЕЦ „Белене“

- В изпълнение на решението на НС от 06.07.2023 г. за провеждане на преговори за продажба на оборудването с дълъг цикъл на производство, предназначено за проекта АЕЦ „Белене“ на Украйна, още на 07.07.2023 г. в Министерството на енергетиката бе проведена първата среща на високо равнище между представители на министерствата и енергийните компании на България и Украйна. На срещата беше стартиран формалният процес на преговори за продажба на оборудването за АЕЦ „Белене“ и беше решено преговорите да продължат в различни формати на работни групи. За тази цел бяха създадени работни групи с представители на Министерството на енергетиката, Български енергиен холдинг ЕАД (БЕХ), НЕК ЕАД и АЕЦ „Козлодуй“ ЕАД. В периода до 01.09.2023 г. бяха поведени четири срещи на техническо равнище с украинската страна, седем вътрешни координационни срещи по преговорния процес и политически и юридически консултации в текущ порядък.
- В резултат на проведените срещи и дискусии с представителите на украинското Министерство на енергетика и ДП „НАЕК Енергоатом“ бе подписано Споразумение за конфиденциалност.
- Уточнена бе базата от данни и информация, до която може да се даде достъп и процедурата за достъп до техническата документация, свързана с доставеното оборудване и проектната документация.
- Създадено бе „облачно“ пространство/сървър за осигуряване на достъп до информацията при определени ограничителни условия. Същият съдържа и архив на кореспонденцията с украинската страна.

- Изготвена бе необходимата документация и след проведена процедура за избор на независим оценител, възлагане и реализация, бе направена пазарна оценка на оборудването с дълъг цикъл на производство, собственост на НЕК ЕАД, предназначено за проекта АЕЦ „Белене“.
- С доклад от 12.09.2023 г. и в изпълнение на решението на НС, министърът на енергетиката представи в НС резултатите от предприетите действия и проведените до момента преговори с Украйна. С оглед финализирането на процеса по продажба на оборудването, беше поискано удължаване с 90 дни на срока за провеждане на преговорите. В момента се подготвя техническо посещение на място от украинската страна с цел техническа инспекция на оборудването.

Площадка „Белене“

Екипът на МЕ последователно разработва планове за подкрепа и развитие на нискоемисионни генериращи мощности, като активно място в тях заема ядрената енергетика. Съществена роля определяме именно на площадка „Белене“ в периода след 2035 година – предвиждаме изграждането на нови атомни мощности с оглед на приближаващото приключване на живота на блок 5 и 6 на АЕЦ „Козлодуй“ и тяхната замяна. Към момента намираме за необосновано предварително предопределяне на конкретни технологични решения, но дейностите по поддържане на адекватната консервация на площадката с оглед статут и лицензионен режим, инфраструктура и ресурсна обезпеченост ще продължат.

Национална стратегия за управление на отработеното ядрено гориво и радиоактивните отпадъци

- Разработената актуализация на националната стратегия за управление на отработеното ядрено гориво и радиоактивните отпадъци (ОЯГ и РАО) е в заключителна фаза на приемане – проведени са обществени обсъждания и е определена работна група, която да отрази получените становища и актуалното развитие. В процес на изготвяне са екологична оценка, оценка за съвместимостта с предмета и целите на опазване на защитените зони и трансгранична оценка на проект на актуализирана „Стратегия за управление на ОЯГ и РАО в България - Национална програма в съответствие с Директива 2011/70/Евратом“. Провеждат се консултации по Доклада за екологична оценка (ДЕО), приложенията към него и проекта на актуализирана Стратегия.

- Успешно се провеждат всички планирани дейности по управление на ДП РАО – до края на 2023 година ще бъдат завършени строителните работи по националното хранилище за ниско и средно-активни отпадъци, след което ще започне фазата на пробна експлоатация.
- Изпълняват се демонтажни дейности на оборудване от първи контур на блокове от 1 до 4, като се планира привличане на специализирана компания с опит в най-тежките дейности по демонтаж на корпусите на реакторите и вътрешно-реакторните устройства. Изградено е и се експлоатира успешно Съоръжение за плазмено изгаряне на РАО, което е уникално по рода си за региона. Чрез прилагането на високотемпературна обработка с плазмена технология при него се получава твърд стъкловиден краен продукт, при което многократно се намалява обемът на РАО, подлежащи на погребване. Във фазата на тестова експлоатация е разработен оптимален подход за предварителна подготовка и групиране на РАО, при което коефициентът на редукция на обема достига до 80 за най-обемните групи РАО.

Дългосрочното развитие на ядрени технологии и мощности в България извежда на преден план и въпроса с крайното дългосрочно съхранение на всички видове радиоактивни отпадъци.

На база на натрупаните данни от геоложки проучвания в страната, вече има изградена предварителна представа за възможните геоложки структури, които са подходящи за дълбоко съхранение – такива са формациите от глини и мергели. Този тип геоложки формирания е близък до характера на геоложките структури във Франция, поради което са предприети стъпки за интензивна обмяна на опит със съответните организации там.

Същевременно се планират партньорства с организации във Финландия и Швеция с оглед проучване на техния опит при погребването на РАО, който е различен от френския и е специфичен с оглед на геоложките структури на място. Отчитаме също, че с развитие на технологиите възникват и нови потенциални решения. Такава технология се развива в САЩ и се базира на опита с много дълбоки насочени сондажи. Екипът на МЕ се ангажира с последователни действия по проучване и анализ на възможните технологични решения с оглед формирането на национална позиция по тази чувствителна тема.

Екипът на МЕ насърчава дружествата, работещи на площадката на АЕЦ „Козлодуй“ за провеждането на ангажирана политика за поддържане и надграждане на квалификацията и уменията на работещите на площадката, както и за съдействие при изграждане на допълнителен образователен капацитет

за обучения и придобиване на квалификация за работа в ядрената сфера. В тази връзка се разширяват стипендиантските програми и се активизират съвместните инициативи в рамките на Центъра за ядрени компетенции. Осъществяването на значими инвестиционни проекти за ядрени обекти, като тези за съоръжение за сухо съхранение на отработено ядрено гориво и националното хранилище за погребване на средно-активни отпадъци, води до изграждане на специфични умения, които впоследствие се стремим да запазим и развием за приложение в планираните проекти за нова ядрена мощност или за дълбоко геоложко погребване на РАО.

Диверсификация на доставките на ядрено гориво

В съответствие с политиката на ЕВРАТОМ и с цел намаляване на зависимостта от единствен доставчик на свежо ядрено гориво и за гарантиране на сигурността и надеждността при производство на електрическа енергия, в АЕЦ „Козлодуй“ е разработена Програма за диверсификация на доставките на свежо ядрено гориво. В изпълнение на тази програма, дружеството има сключен договор с компанията Уестингхаус Електрик Швеция АВ за разработване на анализи на безопасността за лицензиране и внедряване на алтернативен тип ядрено гориво на 5 блок на АЕЦ „Козлодуй“. Анализите са необходими за доказване на безопасната експлоатация на новото гориво. Съгласно националната нормативна уредба осигуряването им е задължение на АЕЦ „Козлодуй“. Процесът на лицензиране на новия тип ядрено гориво по същество стартира на 20.07.2023 г. с подаването, от страна на централата в Агенцията за ядрено регулиране (АЯР), на заявление с искане за издаване на разрешение за използване на нов тип ядрено гориво, произведено от Уестингхаус, в блок 5 на АЕЦ „Козлодуй“, с приложени към него над 80 документа. Последният изискуем документ от Отчета за анализ на безопасността - „Проект на изменение на глава 15 „Анализ на аварията“, е вече предаден в определения от АЯР срок - до 15.10.2023 г. Очаква се първата доставка на новото ядрено гориво да бъде извършена в срок – м. април 2024 година.

Подготвя се и Междуправителствено споразумение с Франция, което обхваща както въпросите със свежо ядрено гориво и поддръжката на блокове 5 и 6 на АЕЦ „Козлодуй“, така и съвместни инициативи в областта на управлението на РАО.

Освен по диверсификацията на свежото ядрено гориво, се предприемат стъпки за диверсификация и на веригите за доставки за резервни части и услуги за нуждите на АЕЦ „Козлодуй“. Това включва провеждане на консултации с операторите на централи с блокове тип ВВЕР 1000, както и консултации с водещи

европейски инженерни компании, като Фраматом и Шкода. Целта е да не се допусне забавяне на годишните планови ремонти на блокове 5 и 6 поради затруднения в доставките.

Нови ядрени мощности на територията на АЕЦ „Козлодуй“ (блокове 7 и 8)

Съгласно Решение по т. 5 на 48-то Народно събрание, прието на 12.01.2023 г., за възлагане на Министерския съвет да проведе преговори с правителството на САЩ относно сключването на Междуправителствено споразумение за изграждане на нова ядрена мощност в АЕЦ „Козлодуй“ с технология AP 1000, Министерският съвет прие Решение № 526/02.08.2023 г. за определяне на енергийния обект – нова ядрена централа, на избраната от „АЕЦ Козлодуй-Нови мощности“ ЕАД и одобрена от Агенцията за ядрено регулиране площадка (Площадка № 2), за обект с национално значение и за национален обект, по смисъла на Закона за държавната собственост. Задачата е включена в Програмата за управление на Правителството на Република България /юни 2023 г. – декември 2024 г./. По проекта „Изграждане на Нова ядрена мощност (НЯМ) на площадката на АЕЦ Козлодуй“ (7-ми блок на АЕЦ „Козлодуй“) са възложени предпроектни проучвания по изцяло нова технология, основана на ядрен реактор AP 1000. Напредъкът по т.нар. FEED договор върви в срок и се очаква той да бъде завършен през м. март 2024 г. Предстоящите основни дейности са свързани с капитализиране на „АЕЦ Козлодуй - Нови мощности“ ЕАД, придобиване от дружеството на собственост върху земята на площадката, изготвяне на техническо задание за проектиране, одобряване на ПУП-ПРЗ и изготвяне на Технически проект. След това започват дейности по одобрение на Техническия проект от АЯР, разрешение за строителство от МРРБ, изпълнение на строителни и строително-монтажни дейности, внасяне в АЯР на искане за издаване на лиценз за експлоатация на нова ядрена мощност и последващо въвеждане в експлоатация.

В изпълнение на решението на НС от 12.01.2023 г. е подготвен и проект на Междуправителствено споразумение със САЩ относно сключването на Междуправителствено споразумение за изграждане на нова ядрена мощност в АЕЦ „Козлодуй“ с технология AP 1000.

VIII. Хидроенергетика

- Заради неработещите хидроагрегати на ПАВЕЦ „ЧАИРА“ заварихме крайно незадоволително състояние - спрели преговори с потенциални компании, които могат да изпълнят ремонтни дейности. Към момента МЕ може вече да отчете, че има привлечени фирми за инспекция, които се очаква да завършват своята работа. Осигурен е и финансовият ресурс за извършване на ремонтните работи, така че хидроагрегати 2 и 3 следва да бъдат в работен режим до края на 2024 година, а хидроагрегати 1 и 4 - до края на 2025 година.
- Стартирахме идейното разработване на две нови ПАВЕЦ на територията на България, които очакваме да влязат в експлоатация до 2032 г. с проектна мощност 1600 MW (Доспат и Батак). В тази връзка планираме да завършим предпроектното проучване и да възложим проектиране в следващите 2 години. Тези два проекта са подадени за включване в първия списък от проекти от общ интерес по новия регламент на ЕС.
- Беше завършен и ремонтът на ВЕЦ Момина Клисура. До края на годината предстои завършването на рехабилитацията на ПАВЕЦ Белмекен и ВЕЦ Сестримо.
- Поради възникнала авария в напорен тръбопровод на ВЕЦ Тешел, централата преустанови работа. Понастоящем се изпълняват дейности по временното водоподаване от язовир Доспат с цел работа на останалите централи от каскадата Доспат-Въча, в това число Девин, Цанков Камък, Орфей и Кричим. С изпълнението на предвидените дейности, освен работата на описаните централи от каскадата, ще се осигури и контролирано поддържане на нивото на язовир Доспат. Изготвена е документацията за обществена поръчка по демонтаж на повредената панцеровка. След разчистване ще пристъпим и към възстановяването на главната напорна деривация Тешел.
- Завърши ремонтът и възстановяването на работата на основните изпускатели на язовир „Цанков камък“.

IX. Инвестиции в електропреносната мрежа

Извършват се мащабни инвестиции в електропреносната мрежа, които са от ключово значение за изпълнение на целите за декарбонизация. За да можем да присъединяваме нови ВЕИ мощности, те трябва да могат да бъдат поети от електропреносната мрежа, което означава, че трябва да увеличаваме нейния капацитет.

- Електроенергийният системен оператор е изпълнил дейности за 150 милиона лева по проект на обща стойност 611 млн. лева от Националния план за възстановяване и устойчивост за дигитална трансформация и автоматизирано управление на подстанциите 110/20 kV. Дейностите вървят по график и до края на следващата година е планирано всички подстанции на ЕСО да се управляват дистанционно от опорен пункт. До момента над 200 подстанции се управляват автоматизирано. До края на годината се планира те да станат 230.
- Продължава мащабната реконструкция на близо 1 000 километра електропроводни линии на 110 kV. С това увеличаваме преносния капацитет на мрежата, което отново позволява ускоряване на процеса на декарбонизация с включването на нови ВЕИ мощности. Общата стойност на проекта е 440 млн. лева.
- Изпълнява се и друг мащабен проект – GREENABLER, за реконструкция на 966 километра електропроводни линии. Проектът е на обща стойност 1,5 млрд. лева. По проекта електропроводите ще бъдат трансформирани от ниво на напрежение 220 kV към 400 kV и ще бъдат изградени нови уредби 400 kV в близост до съществуващите подстанциите на ЕСО. Това е друго реално действие по увеличаване на капацитета на електропреносната мрежа и обезпечаване на включването на растящия брой новоизграждащите се ВЕИ мощности. Този проект е със срок до 2030 година, а ЕСО кандидатства за финансиране по Модернизационния фонд.
- След като в края на юни и началото на юли успешно преминаха пробите на новия междусистемен електропровод на 400 kV между България и Гърция - между подстанциите „Марица Изток“ и „Неа Санта“, с което се увеличи междусистеманата свързаност между Гърция и България. Започна работа и по друг проект - „Кармен 2“ съвместно със системните оператори на Румъния. Бюджетът за България е близо 1 млрд. лв., с които се планира изграждането на 270 километра нови електропроводи на 400 kV и нови подстанции 400 kV основно в района на Североизточна България.

Х. Конвенционална енергетика

Подготовка за зимния сезон 2023/24

Екипът на Министерството на енергетиката извърши проверки относно степента на готовност на енергийните дружества за работа през есенно-зимния период 2023-2024 г. Проверени са енергийните обекти в ТЕЦ „Марица изток 2“ ЕАД, „КонтурГлобал Марица изток 3“ АД, „ЕЙ И ЕС - ЗС Марица изток I“ ЕООД, „Брикел“ ЕАД, ТЕЦ „Бобов дол“ АД, „Топлофикация - Перник“ АД и ТЕЦ „Марица-3“ АД.

Извършени са и проверки на техническото състояние и експлоатацията на електропреносните и електроразпределителни дружества, в това число:

- „ЕСО“ ЕАД и „Електроразпределение Север“ АД – обекти в района на Трявна, Дряново, Елена, Омуртаг, Търговище и Велики Преслав;
- „ЕСО“ ЕАД и „Електроразпределение ЮГ“ ЕАД – обекти в района на Пловдив, Димитровград, Хасково, Харманли, Свиленград и Първомай;
- „ЕСО“ ЕАД и „Електроразпределителни мрежи Запад“ ЕАД – обекти в района на Благоевград, Дупница, Сандански, Петрич;

„Топлофикация Габрово“ ЕАД

Във връзка с реалната заплаха през предстоящия зимен сезон потребителите на топлофикационни услуги в Габрово да останат без топлоснабдяване, местната и централната власт обединиха усилия за намиране на решение.

Подготвена е програма за подпомагане на битови клиенти на местната топлофикация с фиксирана сума на един MWh за отоплителен сезон 2023-2024 г. Предстои програмата да бъде одобрена на заседание на МС.

Отделно от това, съгласно Заповед на министъра на енергетиката, в периода от 21.08.2023 г. до 23.08.2023 г. е извършена проверка на място в „Топлофикация-Габрово“ ЕАД, относно техническото състояние и експлоатацията на енергийните обекти; прилагането на реда и техническите условия за топлоснабдяване и прекратяване на топлоподаването и спазването на разпоредбите на подзаконовите нормативни актове по прилагането на Закона за енергетиката.

XI. Природен газ

До края на годината всички необходими количества природен газ за българските потребители са гарантирани. Те са осигурени от „Булгаргаз“ ЕАД чрез доставки по дългосрочния договор за доставка от Азербайджан, сключените договори в резултат на обявения през септември 2022 г. годишен търг за доставка на втечен природен газ за 2023 г. и възможностите за добив на природен газ от подземното газово хранилище „Чирен“ (ПГХ „Чирен“).

Необходимите количества за периода м. януари – м. април 2024 г. ще се осигурят чрез доставки от Азербайджан, чрез добив от ПГХ „Чирен“ и чрез доставки на втечен природен газ. „Булгаргаз“ ЕАД е в процес на сключване на договор с избрания изпълнител по проведения 10 -годишен търг за доставка на втечен природен газ (до края на м. октомври 2023 г.), както и ще проведе търг за доставка на допълнителни 2 000 000 MWh в рамките на резервираните от дружеството слотове за регазификация и съхранение за първото тримесечие на 2024 г..

Цените на обществения доставчик „Булгаргаз“ ЕАД към момента остават конкурентни спрямо европейските пазари. Дружеството разполага и със значителни количества, съхранявани в Турция - 1 025 265.361 MWh.

Към 09.10.2023 г. ПГХ „Чирен“ е запълнено на 96,2%. България е изпълнила своя ангажимент за постигне на 90% запълване към 01.11.2023 г. в съответствие с изискванията на публикувания на 30.06.2022 г. Регламент (ЕС) 2022/1032 на Европейския парламент и на Съвета от 29 юни 2022 за изменение на Регламент (ЕС) 2017/1938 и на Регламент (ЕО) 715/2009 относно съхранението на природен газ.

Развитие на капацитета на националната газопреносна инфраструктура и междусистемните връзки:

- През м. юли 2023 г. е дадено началото на същинските строителни дейности по проекта за разширение на ПГХ „Чирен“ – надземна част. Проектът е от ключово значение за страната и цели удвояване на капацитета на физическия обем, който може да бъде нагнетен – до 1 млрд. м³ природен газ, както и увеличаване на възможността за добив и нагнетяване до 8 – 10 млн. м³/ден. Проектът от „общ интерес“ на стойност 308 млн. евро (съфинансиран от Механизма за свързване на Европа в размер на близо 78 млн. евро) е определен за национален обект, съгласно РМС № 709/14.10.2021 г. и се очаква да бъде изпълнен до края на 2024 г. Като резултат ще се постигне много по-голяма гъвкавост и оперативност при експлоатацията на подземното газово хранилище, замяна на стари технологии, обхващащи целия обем на съществуващото подземно

газохранилище, и развитие на допълнителни системи за безопасност, за сигурност, за управление. На 08.08.2023 г. Европейската комисия одобри мярка за държавна помощ в подкрепа на реализацията на проекта за разширение на ПГХ „Чирен“. Мярката предвижда издаване на държавна гаранция по заемни споразумения на българския газопреносен оператор „Булгартрансгаз“ ЕАД, който е собственик и оператор на ПГХ „Чирен“. Ефектът от мярката се оценява на около 16 млн. евро. Предоставянето на държавна гаранция ще допринесе за навременното изпълнение на планираното разширение на единственото хранилище за природен газ в България, както и за осигуряване на необходимия финансов ресурс при най-благоприятни условия. С решението си ЕК установява, че мярката е необходима, подходяща и пропорционална, тъй като помощта ще бъде ограничена до минимума, необходим за осигуряване на инвестицията и няма да има неоправдани отрицателни ефекти върху конкуренцията и търговията в ЕС.

- „Булгартрансгаз“ ЕАД участва с 20% от акционерния капитал на "Газтрейд" С.А. – компания, развиваща проекта за независима система за природен газ Александруполис (плаващ терминал за приемане, складиране и повторно регазифициране на втечен природен газ; проектен капацитет за регазификация и подаване към газопреносната мрежа на Гърция: 5.5 млрд.м³/год.; проектен капацитет за съхранение: 153.5 хил. м³). Съоръжението ще бъде свързано с националната система за пренос на природен газ на Гърция и с българската газопреносна система чрез съществуващата точка на междусистемно свързване Кулата/Сидирокастро и междусистемната газова връзка България - Гърция. Очаква се съоръжението да бъде в експлоатация в началото на 2024 г.
- Междусистемна газова връзка България – Сърбия. Строително-монтажните дейности по участъка на българска територия са завършени, като са приключили всички изпитания на якост и плътност на междусистемната газова връзка. На 15.09.2023 г. проектът получи Акт 15, предстои издаване на разрешение за ползване на българска територия от страна на ДНСК и въвеждане в търговска експлоатация. С реализацията на проекта се дава възможност за диверсификация на доставките на природен газ за региона чрез осигуряване на нови източници и маршрути на доставка. България ще получи достъп до източници на газ от Западна Европа по нов маршрут, а Сърбия - до терминалите за втечен природен газ и други алтернативни източници в региона. Изграждането на междусистемната газова връзка ще позволи и газификацията на населени места по трасето и ще допринесе за намаляване на въглеродните емисии чрез замяна на използваните понастоящем твърди и течни горива с природен газ.

Капацитетът на газовата връзка ще бъде 1.8 млрд. м³/год. с възможност за реверсивно подаване на газ.

- В идейна фаза е проект за изграждане на нова газова междусистемна връзка между Р България и Р Северна Македония с трасе Петрич – Струмица.
- Газопреносният оператор работи и по инвестиционни намерения за „готова за бъдещето“ газова инфраструктура (пригодна за пренос на 100% водород) – газопроводи и прилежащи съоръжения, които водят и до повишаване на техническия капацитет за пренос на газ в посока от България към Румъния (очаквана дата за въвеждане в експлоатация - 2026 г.; добавен капацитет от България към Румъния в размер на 137.15 GWh/ден) и в посока от Гърция към България и от България към Северна Македония (очаквана дата за въвеждане в експлоатация - 2025 г.; добавен капацитет: от Гърция към България: 35.365 GWh/ден, от България към Гърция: 13.05 GWh/ден, от България към Северна Македония: 5.383 GWh/ден).
- „Булгартрансгаз“ ЕАД - член на Европейския алианс за чист водород и активен участник в инициативата European Hydrogen Backbone, разработва проекти с водородна насоченост с цел поетапната декарбонизация на газовия сектор и осигуряване на възможност за пренос и използване на нисковъглеродни газове на територията на България. В тази група е разработваният проект за изграждане на водородопреносна инфраструктура на територията на България с възможност за пренос на водород от/към Гърция, при свързаност със сходна водородна инфраструктура на гръцка територия, с оператор DESFA S.A. Планираната инфраструктура впоследствие ще бъде развивана на територията на България и ще бъде осигурена допълнителна трансгранична свързаност, в т.ч. с Румъния. Новата водородна инфраструктура е подходяща част от бъдещ маршрут от Югоизточна до Централна Европа. Проектът е предложен за включване в първи списък с проекти от общ интерес по новия TEN-E Регламент (EU/2022/869) и е част от сценариите за развитие на мрежата ENB H2.
- Допълнително се работи и по проект за смарт надграждане на съществуващата газопреносна за създаване на възможности за интегриране и транспортиране на смеси с възобновяеми газове в концентрации до 10% водород. Планирани са дейности по внедряване на необходимите съоръжения, инсталации и решения и преобразуване на съществуващата газопреносна мрежа в интелигентна такава, което ще позволи управление и наблюдение на смесените газови потоци.

Предвидено е осигуряване на функционална свързаност на проекта с подобен проект на територията на Гърция. Проектът е предложен за включване в първи списък с проекти от общ интерес по новия TEN-E Регламент (EU/2022/869).

- С меморандум за разбирателство, подписан на 19.09.2023 г. между „Булгартрансгаз“ ЕАД, „Главболгарстрой Холдинг“ АД, американските компании Solar Turbines Inc. и Honeywell, както и италианската Pietro Fiorentini, стартира и разработването на пилотен проект за производство и използване на зелен водород за технологични нужди в съоръженията на ПГХ „Чирен“. Меморандумът предвижда изготвяне на проучване по пилотния проект с няколко варианта за капацитет на инсталациите и оборудването, съотношения на смесване и други характеристики. Зеленият водород, произведен по проекта, се предвижда да се използва за технологични нужди като гориво на площадката и не се планира да се доставя на трети страни. Реализацията на този първи по рода си за региона пилотен проект за водород ще покаже на практика ефективен начин за намаляване на емисиите на парникови газове.

XII. Европейски и международни отношения – защитени позиции и напредък

През последните четири месеца Министерството на енергетиката участва в интензивни международни разговори и взе активно участие в заседанията на Съвета на Европейския съюз, където защити позиции от важно значение за страната ни и българските потребители.

- На 07.07.2023 г. беше сключен Меморандум за разбирателство между Министерството на енергетиката на Република България и Министерството на енергетиката на Украйна за сътрудничество в областта на енергетиката, което е важна стъпка в посока обмен на опит и ноу-хау в областта на ядрената енергетика, но и съдействие на Украйна за възстановяване на последиците от войната и изграждане на устойчива и сигурна енергийна система.
- Рестартираха преговорите със САЩ и Франция в областта на ядрената енергетика и ядрените отпадъци, така че да се изготвят споразумения, които отчитат взаимния интерес на двете страни. В рамките на Стратегическия диалог и сътрудничеството със САЩ беше категорично заявено, че България има интерес от повишаване на икономическия ефект от нови ядрени мощности, включително създаване на нови работни места, нови производства и възможности за иновации и технологичен прогрес.

- Беше подготвен по-широк Меморандум за сътрудничество в областта на енергетиката с Министерството на околната среда и енергетиката на Република Гърция, така че да се интензифицират двустранните отношения по проекти в областта на ВЕИ и зелен водород, интелигентни системи, както и енергийни общности.
- Беше подготвен Меморандум за сътрудничество в областта на енергетиката с Министерството на икономиката и енергетиката на Германия, така че да се интензифицират двустранните отношения по проекти в областта на ВЕИ и зелен водород.

През втората половина на 2023 г. дискусиите на ниво ЕС в енергийната област са насочени към гарантиране сигурността на енергийните доставки и подготовката на следващия зимен период, както и осъществяването на мониторинг на пазарите и цените на енергията, включително при необходимост продължаване на спешните временни мерки в сектора, приети през 2022 г. за преодоляване на високите енергийни цени. Същевременно с приоритет продължават и действията, очертани с Европейската зелена сделка, и постигане на дългосрочните приоритети в областта на енергетиката и прехода към чиста енергия.

Съветът и ЕП постигнаха индикативно споразумение по предложението за Директива за енергията от възобновяеми източници на 30.03.2023 г. Предложението включва повишаване на дела на енергията от ВИ в общото потребление на енергия в ЕС до 42.5% до 2030 г. с допълнително индикативно увеличение от 2.5%, което би позволило достигането на 45%. Общата цел следва да бъде постигната с принос от всяка държава членка. Част от индикативното споразумение са и по-амбициозни секторни цели в транспорта, промишлеността, сградите и централното отопление и охлаждане. България гласува „въздържал се“ с оглед защита на националния ни интерес, тъй като предложените нива на обща цел и секторни цели за дял на енергията от възобновяеми източници в брутно крайно потребление на енергия са прекалено амбициозни и предвидените срокове за постигането им са твърде кратки, в т.ч. целите за постигане на дял от възобновяеми горива от небиологичен произход в сектора на транспорта и индустрията.

По време на Шведското председателство бяха проведени последните две тристранни срещи с ЕК, ЕП и Съвета по предложението за Директива относно енергийната ефективност. В рамките на преговорите България защити националната си позиция, че постигането на целта за енергийната ефективност

следва да бъде колективно чрез индикативни приноси на държавите членки, като се вземе предвид националният потенциал, включително географските характеристики и спецификата на националната икономика, енергийните системи, сградния фонд и промишлеността. Положихме усилия за защита на ключовите за България въпроси, в т.ч. нивото на амбиция в областта на енергийната ефективност, запазване на индикативния характер на националните приноси и определянето на годишни спестявания на енергия.

В рамките на Испанското председателство на Съвета на ЕС, 1 юли – 31 декември 2023 г., работната програма на ЕС в част „Енергетика“ се развива съгласно следните приоритети: сигурна, устойчива и достъпна енергия; декарбонизация и развитие на чиста енергия; провеждане на триалози с ЕП по газовия пакет; изграждане на стратегическа автономност на ЕС; напредък по законодателните досиета, по-специално - по Директивата за енергийни характеристики на сгради.

На неформалното заседание на енергийните министри на ЕС, 11 – 12.07.2023 г., гр. Валядолид, Испания, са проведени обсъждания на тема „Отворена стратегическа автономност: как да се укрепи веригата на стойността и да се гарантира сигурността на доставките в енергийния сектор“, като е отбелязана ролята на кръговата икономика и рециклирането като съществени елементи от процеса, необходимостта от отчитане на принципа на технологичната неутралност, както и значението на повишената информираност на обществото за важността и ползите от климатичния преход. България отбеляза, че ключовите стъпки за насърчаване на отворена стратегическа автономност изискват координирани действия с внимание към мерките за осигуряване на устойчивост на енергийната система. Страната ни изрази съгласие за необходимостта от улесняване на регулаторната рамка, ускоряване на достъпа до финансиране и насърчаване на инвестициите в европейската индустрия с нулево нетно потребление. Отбеляза и предприетите действия на национално ниво по отношение диверсификация на източниците и маршрутите за доставка на енергийни ресурси в областта на природния газ, както и действия за насърчаване навлизането на водорода.

На заседанието на Съвета по транспорт, телекомуникации и енергетика, част „Енергетика“, на 19.06.2023 г. бе постигнат общ подход по предложението за промени в Регламента за подобряване на защитата на ЕС срещу манипулиране на пазара (REMIT). По предложението за Регламент за подобряване дизайна на електроенергийния пазар работата продължава на техническо ниво. България отстоява позицията реформата на пазара да е базирана на детайлни анализи, отчитащи енергийните профили и политики на различните държави членки, спазване на принципа на технологична неутралност и осигуряване на достатъчно

гъвкавост на държавите членки за вземане на решения относно подходящи мерки в съответствие с националните им особености. Българската страна изразява принципна подкрепа за постигането на общ подход на Съвета по предложението за регламент при отчитане в достатъчна степен на отстояваната позиция по останалите за изясняване въпроси - договорите за разлика и дерогацията за механизмите за капацитет. По отношение на договорите за разлика потвърждаваме подкрепата си за по-голяма гъвкавост и опростени правила за бързо насочване на държавни помощи, когато се налага, неприемане ограничаването на количеството енергия и възможностите за пренасочване на средства към потребителите по такива договори, както и липсата на подкрепа за предоставяне на нови правомощия на ЕК по държавните помощи за този вид договори. В тази връзка се присъединихме към предложението на Франция. Поддържаме позиция за запазване на дерогацията за механизмите за капацитет до 2028 г. от съществуващото изискване на чл. 22(4)(b) на Регламент (ЕС) 2019/943 предвид ролята им на важен инструмент за осъществяване на плавен преход към постигане на амбициозните климатични цели на ЕС.

XIII. Административен капацитет

Човешкият фактор е ключов за постигане на целите на всяко управление. Затова още с встъпването ни в длъжност положихме усилия за укрепване на административния капацитет, правилно структуриране на административните звена с оглед на техните цели и задачи, както и за подходящо мотивиране на служителите. Процесът по укрепване на капацитета на Министерството на енергетиката продължава, което ще се отрази и в разработвания нов Устройствен правилник, който предстои да бъде публикуван за обществено обсъждане до края на месеца.